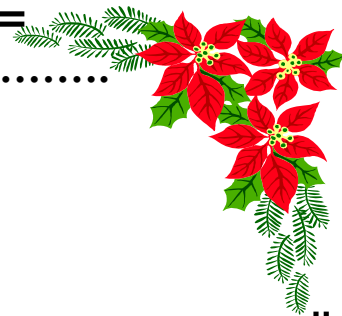

PHÒNG GIÁO DỤC – ĐÀO TẠO

TRƯỜNG TIỂU HỌC

--- ❧ ✧ ❧ ---

SÁNG KIẾN KINH NGHIỆM

ĐỀ TÀI:

**MỘT SỐ BIỆN PHÁP DẠY HỌC THEO HƯỚNG PHÁT
TRIỂN NĂNG LỰC CHO HỌC SINH TRONG GIẢNG
DẠY MÔN TỰ NHIÊN VÀ XÃ HỘI LỚP 3
(Bộ sách Cánh diều)**

Lĩnh vực: ...

Họ và tên tác giả:

Đơn vị:

Năm học: 20....- 20...

MỤC LỤC

A. MỞ ĐẦU.....	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Mục đích nghiên cứu	2
3. Phạm vi nghiên cứu	2
4. Đối tượng nghiên cứu	2
B. NỘI DUNG	3
1. Cơ sở lý luận	3
2. Cơ sở thực tiễn.....	4
3. Giải pháp thực hiện.....	7
3.1 Biện pháp 1: Xác định mục tiêu và thiết kế nội dung bài giảng theo định hướng phát triển năng lực học sinh	8
3.2 Biện pháp 2: Ứng dụng hiệu quả phương pháp quan sát thực tế để nâng cao năng lực nhìn nhận, đánh giá cho học sinh	9
3.3 Biện pháp 3: Tăng cường các hoạt động học tập theo nhóm để phát huy tính tích cực, phát triển năng lực của học sinh	11
3.4 Biện pháp 4: Tổ chức các trò chơi học tập để nâng cao hứng thú, phát triển tư duy, năng lực cho học sinh.....	14
3.5 Biện pháp 5: Ứng dụng phương pháp đóng vai để rèn luyện, phát triển khả năng sáng tạo cho học sinh	16
4. Hiệu quả của sáng kiến.....	17
C. KẾT LUẬN	20
1. Kết luận	20
2. Bài học kinh nghiệm	21
D. TÀI LIỆU THAM KHẢO	23

A. MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Bậc học tiểu học là bậc học đầu tiên trong hệ thống giáo dục phổ thông. Đây là bước đầu trong quá trình học tập của các em học sinh. Ở giai đoạn này mục đích quan trọng nhất mà giáo viên và học sinh hướng tới là giúp các em học sinh phát triển toàn diện cả về đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ và các kỹ năng cơ bản, phát triển năng lực cá nhân, sự năng động, sáng tạo. Để làm được điều đó các em cần được học tập đều tất cả các môn. Trong đó môn học Tự nhiên và xã hội đóng vai trò cực kì quan trọng cho sự phát triển toàn diện cho các em học sinh.

Tự nhiên và xã hội là môn học được đưa vào hệ thống giáo dục bậc tiểu học từ năm 1995 – 1996 và được xây dựng trên cơ sở kế thừa và phát triển các môn học trước nó như “Khoa học thường thức”, “Tìm hiểu khoa học”, “Tìm hiểu tự nhiên và xã hội”. Môn học cung cấp cho các em học sinh những hiểu biết về sự vật, hiện tượng trong tự nhiên và các mối quan hệ giữa người với người trong xã hội. Thông qua việc học tập môn Tự nhiên và xã hội sẽ giúp các em mở mang tầm hiểu biết về thế giới xung quanh từ đó dạy cho các em những kỹ năng cần có giúp ích cho đời sống thực tế. Môn học Tự nhiên và xã hội được xây dựng hệ thống kiến thức từ dễ đến khó lần lượt từ lớp 1, lớp 2 và với môn học này của lớp 3 lượng kiến thức đã nâng cao phức tạp hơn. Chính vì vậy các thầy cô cần nghiên cứu và thay đổi phương pháp sao cho phù hợp để giúp các em học tốt hơn môn Tự nhiên và Xã hội lớp 3.

Trong những năm gần đây, ngành giáo dục luôn luôn có động thái đổi mới để phù hợp với học sinh để nâng cao chất lượng dạy và học và môn Tự nhiên và xã hội không nằm ngoài tiêu chí đó. Bản thân là giáo viên trực tiếp giảng dạy môn Tự nhiên và xã hội cho các em học sinh lớp 3, tôi luôn luôn mong muốn tìm ra phương pháp mới giúp các em học sinh cải thiện chất lượng học tập môn học này. Đó là lý do tôi đã nghiên cứu và đưa ra phương án đề xuất ***“Một số biện pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực cho học sinh trong giảng dạy môn tự nhiên và xã hội lớp 3”*** (theo bộ sách ***Cánh diều***) áp dụng trực tiếp cho các bài học trong sách Tự nhiên và xã hội lớp 3 của bộ sách Cánh diều. Sở dĩ môn học Tự nhiên và

xã hội nói chung và khối lớp 3 tập trung phát triển kỹ năng sống, vốn hiểu biết về sự vật hiện tượng trong tự nhiên nên nếu dạy học theo phương pháp truyền thống “thầy giảng trò nghe, thầy đọc trò chép” sẽ khiến các em học sinh học tập một cách thụ động, có thể ghi nhớ kiến thức lý thuyết nhưng không áp dụng được vào thực tế. Để chất lượng học tập môn học Tự nhiên và xã hội đạt mức tối đa, mục đích của tôi là giúp các em chủ động học tập, chủ động tiếp thu kiến thức và phát huy toàn bộ khả năng thực hành, hợp tác, phản biện, sáng tạo,... Chính vì thế việc xây dựng các biện pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực là phương pháp phù hợp nhất đối với môn học Tự nhiên và xã hội lớp 3.

2. Mục đích nghiên cứu

- + Góp phần đổi mới phương pháp dạy và học môn học Tự nhiên và xã hội lớp 3 trong hệ thống giáo dục
- + Giúp các em học sinh học tập môn học Tự nhiên và xã hội tốt hơn. Hình thành cho các em niềm yêu thích môn học từ đó các em dễ dàng tiếp thu kiến thức, phát huy toàn diện năng lực, khả năng thực hành áp dụng lý thuyết vào cuộc sống
- + Giúp thầy cô có thêm phương pháp giảng dạy môn học Tự nhiên và xã hội lớp 3 đạt hiệu quả cao.

3. Phạm vi nghiên cứu

Nghiên cứu các biện pháp giúp các em học sinh lớp 3 học tập môn Tự nhiên và xã hội theo hướng phát triển năng lực thúc đẩy tinh thần học tập chủ động, phát huy khả năng sáng tạo. Các biện pháp được nghiên cứu và áp dụng trực tiếp vào các bài học trong sách Tự nhiên và xã hội lớp 3 của bộ sách Cánh diều.

4. Đối tượng nghiên cứu

Phương pháp giảng dạy môn học Tự nhiên và xã hội cho các em học sinh lớp 3 trường

B. NỘI DUNG

1. Cơ sở lý luận

Trong những năm gần đây nền giáo dục Việt Nam bắt đầu có bước chuyển dịch mới về tư duy giảng dạy. Nghị quyết trong Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo nêu rõ: “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng của người học; khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc. Tập trung dạy cách học, cách nghĩ, khuyến khích tự học, tạo cơ sở để người học tự cập nhật và đổi mới tri thức, kỹ năng, phát triển năng lực. Chuyển từ học chủ yếu trên lớp sang tổ chức hình thức học tập đa dạng, chú ý các hoạt động xã hội, ngoại khóa, nghiên cứu khoa học. Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong dạy và học”. Một trong những định hướng cơ bản của việc đổi mới giáo dục là chuyển từ nền giáo dục mang tính hàn lâm, xa rời thực tiễn sang một nền giáo dục chú trọng việc hình thành năng lực hành động, phát huy tính chủ động, sáng tạo của học sinh. Bản thân tôi nhận thấy định hướng quan trọng trong đổi mới phương pháp dạy học là phát huy tính tích cực, tự lực và sáng tạo, phát triển năng lực hành động, năng lực cộng tác làm việc của người học.

Phương pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực là mô hình tập trung vào việc phát triển tối đa khả năng của học sinh. Trong đó, năng lực là tổng hòa của 3 yếu tố: Kiến thức, kỹ năng, thái độ. Qua đó, việc thiết kế hoạt động dạy và học có sự đan xen, liên quan,... nhằm mục đích giúp các em học sinh chứng minh khả năng học tập thực sự của mình. Từ đây, các bạn có thể phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động và tinh thần tự học để không ngừng nâng cao năng lực học tập. Việc tập trung phát triển năng lực sẽ khơi gợi hứng thú, nhu cầu, cá tính,... của mỗi học sinh từ đó mở rộng định hướng, nâng cao khả năng thực hành, hợp tác, phản biện, sáng tạo của các em. Ngoài ra phương pháp này sẽ thúc đẩy sự chủ động trong học tập và tính tự giác của các em.

Như các thầy cô cũng đã biết môn tự nhiên và xã hội là sự khám phá tự nhiên – con người – xã hội trong một thể thống nhất, có mối quan hệ qua lại và

tác động lẫn nhau. Các kiến thức trong chương trình môn học tự nhiên và xã hội lớp 3 là kết quả của việc tích hợp kiến thức của nhiều ngành khoa học như: Sinh học, Vật lý, Hoá học, Dân số. Đặc thù của môn học tự nhiên và xã hội lớp 3 là giúp các em học sinh tìm hiểu về thế giới quan, rèn luyện cho các em tinh thần trách nhiệm với gia đình, với môi trường sống xung quanh mình. Do đó, việc giảng dạy theo hướng phát triển năng lực đóng vai trò rất quan trọng giúp học sinh lĩnh hội kiến thức một cách tự nhiên, không gò bó ngoài ra còn gián tiếp rèn luyện cho các em những kỹ năng mềm khác.

2. Cơ sở thực tiễn

Hiện nay các phương pháp nghiên cứu cải thiện chất lượng dạy và học đều được nhà trường quan tâm chú trọng. Tuy nhiên hầu hết các thầy cô lựa chọn nghiên cứu môn Toán, Tiếng Việt mà ít ai dành sự quan tâm cho môn Tự nhiên và xã hội. Mặc dù trong hệ thống giáo dục bậc tiểu học, môn Tự nhiên và xã hội là môn học bắt buộc, bên cạnh đó nó còn giúp ích rất nhiều trong việc rèn luyện kỹ năng, phẩm chất, đạo đức và mở mang tầm hiểu biết cho các em học sinh. Nhưng các thầy cô chỉ coi môn học này là môn phụ nên trong việc giảng dạy chưa có sự đầu tư kỹ lưỡng. Đối với các em học sinh cũng không ngoại lệ. Thời gian học của các em đều dành nhiều cho môn Toán, Tiếng Việt mà quên đi việc phát triển toàn diện bản thân. Chính vì thế trong các tiết học môn Tự nhiên và xã hội các em học không tập trung, học đối phó và có cả khi sử dụng giờ học môn này để làm bài tập các môn khác.

Tâm lý của các em học sinh tiểu học nói chung và với khối lớp 3 nói riêng, các em vẫn còn thích chơi hơn học. Bản thân các em chưa tự ý thức được tầm quan trọng của việc chủ động học tập. Khi có cơ hội tham gia dự giờ các tiết học môn Tự nhiên và xã hội của các lớp tôi thấy các thầy cô đang chủ động thay cho các em. Trên bục giảng, các thầy cô giảng bài đầy nhiệt huyết nhưng lại không tạo được hứng thú cho các em học sinh. Một tiết học Tự nhiên và xã hội chỉ có tiếng thầy cô giảng bài và học sinh ngồi chăm chú chép bài để đảm bảo ghi đầy đủ những gì thầy cô đọc. Các thầy cô đã quên mất một điều rằng chính các em học sinh mới nên là người chủ động trong việc học của mình. Chỉ khi các em được

tư duy, được nói lên ý kiến của bản thân thì mới có thể phát huy được toàn bộ năng lực của mình và tạo cho các em hứng thú hơn trong học tập.

Bản thân tôi thời điểm đầu năm học vừa rồi, khi đón các em học sinh khối lớp 2 lên lớp 3 tôi đã áp dụng phương pháp dạy truyền thống trong vòng 2 tuần đầu tiên. Khi áp dụng phương pháp dạy đó, không khí lớp rất trầm, các em không tập trung vào bài giảng. Sau 2 tuần tôi có cho các em làm một bài kiểm tra kiến thức và thông kê lại kết quả như sau:

ĐỀ KIỂM TRA

I. Trắc nghiệm : Khoanh vào câu trả lời đúng

Câu 1: Nguyên nhân nào dưới đây gây ra bệnh thấp tim?

- a, Do ăn uống không đủ chất
- b, Do một loại vi khuẩn gây nên
- c, Do bị viêm họng, viêm A-bi-đan kéo dài hoặc bị thấp khớp cấp
- d, Tất cả các ý trên

Câu 2: Cơ thể cá có đặc điểm gì chung?

- a, Có xương sống, sống dưới nước
- b, Thở bằng mang
- c, Thường có vây, vây
- d, Tất cả các ý trên

Câu 3: Hoa có các bộ phận nào?

- a, Cuống hoa
- b, Đài hoa
- c, Cánh hoa và nhị hoa
- d, Tất cả các ý trên

Câu 4: Cơ quan bài tiết nước tiểu có mấy bộ phận?

- a, 2
- b, 3
- c, 4,
- d, 5

Câu 5: Bệnh nào dưới đây không phải là bệnh ở cơ quan bài tiết nước tiểu?

- a, Nhiễm trùng ống đái

3.4 Biện pháp 4: Tổ chức các trò chơi học tập để nâng cao hứng thú, phát triển tư duy, năng lực cho học sinh

Nội dung: Theo nhà giáo dục xô viết vĩ đại A.X Macarenco đã viết “ Trò chơi có một ý nghĩa quan trọng trong đời sống trẻ em, có ý nghĩa giống như ý nghĩa của hoạt động công tác và sự phục vụ của người lớn lên trong công tác phần lớn trẻ em như thế ấy. Do đó việc giáo dục những nhà hoạt động tương lai bắt đầu từ trò chơi”. Vì thế sử dụng các trò chơi học tập nhằm phát triển các thao tác tư duy cho các em học sinh. Thông qua các trò chơi học tập, các được làm quen tiếp xúc với nhiều trò chơi với những hình thức khác nhau, nhằm phát triển toàn diện cả về thể chất lẫn tinh thần. Trò chơi học tập là một trong những hình thức dạy học cực kì hiệu quả đối với các em học sinh tiểu học nói chung và khối lớp 3 nói riêng nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của học sinh. Từ đó có thể phát triển ở học sinh nhiều năng lực chung và năng lực đặc thù bộ môn, như: năng lực hợp tác, giải quyết vấn đề, vận dụng kiến thức vào thực tế. Đặc biệt với bộ môn Tự nhiên và xã hội lớp 3 việc tổ chức các trò chơi sẽ tạo không khí sôi nổi trong lớp học, giúp các em tiếp thu kiến thức một cách nhẹ nhàng không gò bó.

Ví dụ minh họa: Trò chơi “Cùng ghép nào” áp dụng bài 3 “Phòng tránh hỏa hoạn khi ở nhà” trang 14 Chủ đề 1 sách giáo khoa Tự nhiên và xã hội (bộ sách Cánh diều)

Hãy nói về những gì bạn nhìn thấy trong hình dưới đây.

Cách thực hiện: Thầy cô chuẩn bị các mảnh ghép của các bức tranh và tổ chức cho các bạn chia nhóm để cùng nhau ghép lại thành một bức tranh hoàn chỉnh về các hình ảnh hoạt động. Nhóm nào ghép nhanh và nói chính xác nội dung sẽ là nhóm chiến thắng.

Ví dụ 2: Trò chơi “Ghép cặp” áp dụng cho bài 9 “Hoạt động sản xuất nông nghiệp” trang 45 sách giáo khoa Tự nhiên và xã hội lớp 3 (bộ sách Cánh diều)

“Ghép cặp”

Ghép ô chữ tên “hoạt động sản xuất nông nghiệp” với ô chữ “ích lợi của hoạt động sản xuất nông nghiệp” cho phù hợp.

1 Trồng lúa	a Cung cấp thịt, sữa
2 Nuôi vịt	b Cung cấp gạo
3 Trồng rừng	c Cung cấp cá, tôm
4 Nuôi cá, tôm	d Cung cấp thịt, trứng
5 Nuôi bò	e Lấy gỗ và chống xói mòn đất

Cách thức thực hiện: Các thầy cô chuẩn bị các thẻ về các hoạt động sản xuất và các sản phẩm tương ứng và phát cho các em học sinh. Các em sẽ tự tìm cặp hoạt động nào sản xuất nào cho ra sản phẩm vào ví dụ Trồng lúa-cung cấp gạo, nuôi vịt-cung cấp thịt trứng,...Trong vòng 2 phút các bạn tìm được cặp chính xác sẽ dành chiến thắng. Qua đó các thầy cô củng cố cho các em bài học, giúp các em hiểu và ghi nhớ về hoạt động sản xuất nông nghiệp và các sản phẩm nông nghiệp tương ứng.

Minh chứng: Mỗi khi tôi tổ chức trò chơi học tập, trên 80% các em học sinh xung phong tham gia trò chơi. Các giờ học trên lớp, các em học sinh rất chăm chú lắng nghe, không khí lớp học luôn vui vẻ thoải mái giúp các em tư duy tốt hơn và ghi nhớ lâu hơn. Ngoài ra việc tổ chức trò chơi học tập giúp cho các em chủ động nghe – học và tiếp nhận kiến thức 1 cách rất tự nhiên và điều đặc biệt

các em có cơ hội được nâng cao kỹ năng làm việc theo nhóm sẽ giúp ích rất nhiều cho quá trình phát triển của các em sau này.

LIÊN HỆ TẢI MẪU

ZALO: 0833206833

Nội dung: Tải mã skkn *****

Phí tải: 100.000 VNĐ

Chỉ nhận thanh toán qua STK

TOPSKKN

3.5 Biện pháp 5: Ứng dụng phương pháp đóng vai để rèn luyện, phát triển khả năng sáng tạo cho học sinh

Nội dung: Phương pháp đóng vai là phương pháp tổ chức cho học sinh thực hành để trình bày những suy nghĩ, cảm nhận và ứng xử theo một vai giả định. Từ đó giúp học sinh suy nghĩ sâu sắc về một vấn đề bằng cách đứng từ chỗ đứng, góc nhìn của người trong cuộc, tập trung vào một sự kiện cụ thể mà các em quan sát được từ vai của mình. Môn Tự nhiên và xã hội là môn học gắn liền với đời sống